

עוד על המלקוח הימי – תגובה לתגובת זיו בורר

יואב הריס (דורון, טיקוצקי, ושות')*

הארתי "על טילים, על מלט, ועל דיני השלל הימי- (Prize)",¹ עוסקת בעקרונות היסוד המסחריים שבבסיס ההובלה הימית, הרקע להקמת בתי המשפט לימאות על ידי האימפריה הבריטית, עקרונות דיני ה-Prize והספק אם בית המשפט לימאות בפלשתינה (א"י) הוסמך על ידי הוד מלכותה לדון בדיני ה-Prize. ההארה מצביעה על כך שהמחוקק הישראלי גילה דעתו כי סמכויות ה-Prize לא יוקנו לבית המשפט לימאות לרבות מכוח אי-ידיעתו והיכרותו של המחוקק עם אלו. מכאן מציעה ההארה כי לצורך הסדרת נושא ה-Prize אשר כולל אספקטים משפטיים ומדינתיים כאחד, יש ליתן לבית המשפט לימאות את הכלים הראויים לכך, ואין להתבסס על חקיקה מהתקופה הקולוניאלית, כמו גם תקופת המנדט ותקופת מלחמת העולם השנייה שלאחריהן, למעשה, כמעט ולא נעשה שימוש בהליכי Prize.

השאלה המרכזית שבה עוסקת הארתי היא אם הוסמך בית המשפט לימאות לדון בדיני ה-Prize, ומהו הדין הראוי בהקשר הסמכות וטיבה, אל מול המצוי – ככול שקיים. ההארה אינה מתיימרת להיות "תגובה לבקשת המדינה",² אינה מעודדת אותה

* עו"ד, בוגר הפקולטה למשפטים באוניברסיטת חיפה. משמש כראש מחלקת ספנות במשרד דורון, טיקוצקי, צדרכיים ושות', בשיתוף עם עו"ד ג'ון הריס ושות', ועוסק בדיני ההובלה הימית על היבטיה השונים.

¹ יואב הריס, "על טילים, על מלט, ועל דיני השלל הימי (prize)" "המשפט ברשת: זכויות אדם – מבזקי הארות פסיקה 24, 6 (2014) www.colman.ac.il/research/research_institute/katedra_HumanRights/Psi-ka/Documents/24/24_march_2014_3_harris.pdf

² על פניו, לכאורה, על פי דיני ה-Prize גרידא, הנושא אותו הביאה המדינה לפתחו של בית המשפט לימאות הוא בשולי העניין, אם בכלל: מדובר באנייה הנושאת את דגלה של פינלנד – מדינה שאינה מדינת אויב, אשר לא התנגדה להליך החיפוש ותפיסה, ואשר מטענה – מלט

עוד על המלקוח הימי – תגובה לתגובת ד"ר זיו בורר

וגם אינה מזלזלת בה. נהפוך הוא, השאלה עולה, וההארה מוארת, לנוכח הליך Prize שהובא על ידי המדינה בפני בית המשפט לימאות, כמו גם לאור אירוע תפיסת נשק שהוברח מאיראן. היינו ההארה עוסקת בעניינים העומדים על סדר היום המשפטי-מדיני-פוליטי-ביטחוני כאחד.

מכאן ששאלות שונות דוגמת אם נושא ה-Prize עתיק יומין או אם הוא חשוב אינן רלוונטיות (אם כי כאמור, המדובר בתחום משפטי שכמעט ולא הופעל לאחר סיום מלחמת העולם השנייה). כך למשל גם נושא שטר המטען הוא עתיק יומין וחשוב כאחד – ואילו אותו אימץ המחוקק הישראלי **במפורש**,³ זאת בשונה מאת דיני ה-Prize. כך גם הפיראטיות מלווה את הספנות מראשית ימיה – ולגביה קיימת הסדרה של זכויות מעצר, חיפוש ומרדף חם באמנה בין-לאומית מקובלת.⁴ השאלה שבה התמקדה ההארה, כאמור, הייתה, אם הוסמך בית המשפט לימאות לדון בדינים אלו, ואם ניתנו בידו הכלים המתאימים לכך.

הנושא שנדון על ידי בית המשפט הבריטי לערעורים בעניין הידוע כ-Masefield V. Amlin Corporate,⁵ אליו התייחסתי בעבר,⁶ עסק בעניין אחר לחלוטין מדיני ה-Prize.⁶ מדובר היה שם בבעלי מטען ביו-דיזל שהובל באמצעות אנייה שנחטפה על ידי פיראטים סומליים, ושחררה על צוותה על ידי בעליה, 11 יום לאחר הסדרת תשלום כופר לחוטפים (למעט איש צוות אחר ש"למרבה הצער נפטר במהלך ההשתלטות").⁷ המטען, כמו גם האנייה, הגיעו בשלמותם לייעדם המתוכנן, אולם באיחור ביחס למועד

וצעצועים – הועבר לידי אוכלוסייה אזרחית, ולכשעצמו נושק, אם הוא לא ממש, מטען שאסור בהחרמה, גם לו היה נמצא על גבי אוניית אויב. ראו שם, פרק 4.

ראו למשל פקודת הובלת טובין בים; ס' 41(7) לחוק הספנות (כלי שיט), התש"ך-1960. הקניית שעבוד ימי בגין נזק למטען – הנלמד על פי שטר המטען.

United Nations Convention on the Law of the Sea art. 100, 101, 110, 111, Dec. 10, 1932.

יואב הריס "מעבדות לחירות בכל מחיר?" **המטען** 114, 18 (אפריל 2011).

(Eng), [2011] EWCA (Civ) 24, Masefield AG V Amlin Corporate Member.

הפתיח לפסק הדין, שם.

הצפוי. כתוצאה מכך איבד המטען מערכו ונמכר בערך מופחת, שכן חלפה תקופת ההזדמנות המסחרית למכרו.

בעלי המטען תבע פיצוי מחברת הביטוח, שדחתה את התביעה בטענה שהמטען לא אבד. פסק הדין עסק בשאלה אם עצם חטיפה על ידי פיראטים סומליים – הידועים כמי שחוטפים אניות ומטענים לצרכי מיקוח – ומשחררים אותם – נחשב אבדן מטען המחייב את המבטח בתשלומי ביטוח. בית המשפט דן בשאלה זו אגב דיון בעקרונות ה"אבדן בפועל" (ATL)⁸ לעומת "אבדן קונסטרוקטיבי" (CTL)⁹, וכן עסק בית המשפט, בשולי הדברים, בשאלה אם תשלום כופר לפיראטים סומליים נוגד את תקנת הציבור או אסור על פי דין.¹⁰ פסק הדין כלל אינו עוסק בדיני ה-Prize. עם זאת, במסגרת הדיון המשפטי וכמיטב המסורת הבריטית, בית המשפט מביא דוגמאות לאירועי Prize מימים עברו, שבהם התפיסה בוטלה בהחלטת ה-Prize Court והוגש ערעור על החלטה זו, אולם בטרם זה נדון נמכרה האנייה על ידי בית המשפט,¹¹ או שהשתלטות הסתיימה בטביעת האנייה בזמן הובלתה למקום התפיסה טרם הדיון בהליך עצמו.¹² אירועים אלה מצביעים שלעצמם על מורכבות הליך משפטי זה. מורכבות עליה הצביעה הארתי. במקרה הנדון, קבע בית המשפט לערעורים האנגלי, כי עצם תפיסת אנייה או מטען, אינה אירוע נזק בר כיסוי ביטוחי, ויש להעדיף את גישת ה-wait and see על מנת לבחון אם אכן אבד המטען או כלי השייט. בהקשר זה קבע בית המשפט האנגלי, כי הפרקטיקה והסטטיסטיקה מלמדות שאירועי חטיפה בסומליה מסתיימים בשחרור האנייה והמטען – תמורת תשלום כופר, ועל כן אין מדובר בנסיבות המחייבות את המבטח לשלם למבוטח (בעל המטען) תגמולי ביטוח.

⁸ Actual Total Loss

⁹ Constructive Total Loss

¹⁰ פס' 61 ואילך לעניין Masefield לעיל ה"ש 6.

¹¹ עניין Dean V. Hornby משנת 1854 המאוזכר בפס' 36 לפסק הדין, שם.

¹² עניין Andersen V. Marten משנת 1908, המאוזכר בפס' 42 לפסק הדין, שם.

עוד על המלקוח הימי – תגובה לתגובת ד"ר זיו בורר

אחזור ואציין, כפי שמציינת הארתי,¹³ כי ההתפתחות החקיקתית של ה-Naval Prize Act 1864, אינה רלוונטית לשאלה אם בית המשפט לימאות שהוקם בפלשתינה הוסמך לדון בדיני ה-Prize אם לאו. מקור סמכותו של זה נלמד מה- Colonial Admiralty Act, אשר מתנה, בסעיף 3(b), את הפעלת סמכויות ה-Prize שבבתי המשפט המוקמים לפיו, בדבר חקיקה או פרסום נוסף. תוספת מספר 2 "לעיתון הרשמי" מיום 10 באוקטובר 1939, ובה הדברים שנחתמו ביום שלושה בספטמבר 1939, יכולה הייתה להיות מקור חקיקת משנה "מפעילה" שכזו. דא עקא, שתוספת זו שלעצמה מתנה ומסייגת אך עצמה לפרסומו של כרוז רשמי – "משיפורסם כל כרוז בפלשתינה (א"י)", אשר לכשעצמו (הכרוז) צפוי להיות מסויג לאירוע של מלחמה בלבד – "האומר כי פרצה מלחמה בין הוד מלכותו וכל מדינה זרה, ולא באופן אחר".¹⁴

מנסיבות העניין נראה בבירור כי הסמכות, ככל שזו מוענקת על פי תוספת זו, היא על רקע פרוץ מלחמת העולם השנייה, אשר כאמור הסתיימה זה מכבר, כמו גם על רקע תקופת המנדט, תקופה שגם היא הגיעה לקיצה. כפי שמציינת הארתי, לא ברור אם פורסם הכרוז האמור ובהחלט ייתכן כי הוא עצמו מגביל את הסמכות הנטענת לתקופת מלחמת העולם השנייה. כמפורט בהארתי, משוכות רבות ניצבות בפני פרסום תוספת מספר 2 זו לבין הבנייה כמקור הסמכות של בית המשפט לימאות על פי המחוקק הישראלי. אולם כבר כעת ניתן להבחין, מלשון התוספת, כי הסמכות שלפיה מותנית באירוע של הכרזת מלחמה והכרזת אויב.¹⁵

¹³ הריס, לעיל ה"ש 1, פרק 5.

¹⁴ ע"ר תוס' 2, 949.

¹⁵ הכרזת "אויב" אינה מוגדרת באופן קוהרנטי על פי דיני מדינת ישראל: המחוקק הישראלי לכשעצמו לא הגדיר את המונח "אויב", כי אם אימץ בפקודת היבוא ויצוא משנת 1979 את פקודת המסחר עם האויב המנדטורית משנת 1939, (וגם מכאן ראו מקום בו המחוקק הישראלי מבקש לאמץ דין מנדטורי, הוא עושה כן במפורש), אשר מפנה את הגדרת ארץ האויב לתעודה חתומה בידי שר האוצר.

גם המצור הימי שהוכרז כדין על חופי רצועת עזה, בהתאם לאמנת סן רמו, אינו יכול להיות תחליף להחלת דיני ה-Prize. הטעם לכך הוא שקיים הבדל בין נקיטת פעולות והליכים על פי אמנה זו למניעת שבירת מצור ימי שהוכרז, לבין תפיסה והחרמה של האנייה ומטענה הנעשות לאחר מכן. למעשה, דיני ה-Prize לוקחים בחשבון קיומו של מצור ימי, ניסיון שבירה, וניסיון התנגדות לביקור ולחיפוש על האנייה עצמה. היינו, דיני ה-Prize הם דינים הנוספים על דיני המצור הימי ונפרדים מהם, ומחייבים כאמור, הסמכה והסדרה חוקית משל עצמם.

לשון סעיף 2(b)(1) ל-Prize Act 1939, (מיום 1 בספטמבר 1939), ברורה. היא קובעת כי סמכויות ה-Prize מוענקות לבתי המשפט במדינות שעליהן ניתן מנדט מטעם חבר הלאומים והוא (and) (המנדט) מיושם על ידי ממשלת הוד מלכותה באנגליה, אוסטרליה וניו-זילנד. לשון החוק הרלוונטית היא "ו" - and, כלומר מנדט המיושם בתוך (in), הטריטוריות הספציפיות הנקובות לעיל, שטריטוריית פלשתינה אינה נמנית

כך יצא למשל, שבתקופה שבה נדונה פרשת נחום מנבר (ע"פ 6411/98 מנבר נ' מדינת ישראל, פ"ד נה (2) 150 (2000)), לא הייתה בנמצא תעודה שכזו ביחס לאיראן המגדירה אותה כמדינת אויב אסורה במסחר, והגדרתה לצורכי ההליך כמדינת אויב התבססה על חוות דעת מטעם ראש חטיבת המחקר והמודיעין בצה"ל, אשר העיד בפני בית המשפט כי הן ברמה האידאולוגית – קריאות למחיקת מדינת ישראל והן ברמה המעשית – סיוע כספי לארגוני חמאס וחזבאללה, איראן נחשבת למדינת אויב, ועל כך התבסס רכיב זה של ההרשעה. למעשה רק ביולי 2011 חתם שר האוצר (ד"ר יובל שטייניץ) על "צו המסחר עם האויב" אשר הגדיר חברות ואישים איראנים כאסורים למסחר על פי פקודת המסחר האויב. לא לפני שמספר שבועות קודם לכן, במאי 2011, בעת ביקור ראש הממשלה בנימין נתניהו בבית הלבן ופגישתו עם נשיא ארצות הברית ברק אובמה, יצא הממשל האמריקני בפרסום או בהכרזה על אודות אנייה השייכת לכאורה לאחים עופר, אשר נמכרה דרך חברת ניהול סינגפורית לחברה מדובאי לגביה נטען כי היא מייצגת את חברת הספנות האיראנית.

עוד על המלקוח הימי – תגובה לתגובת ד"ר זיו בורר

עליהן.¹⁶ אם לא דיי היה בלשון חוק ברורה זו (שלפיה בית המשפט לימאות בפלשתינה אינו מוסמך מכוח החוק עצמו), בא מחוקק המשנה הבריטי ופרסם כאמור את התוספת לעיתון הרשמי מכוחה ניתנה ההסמכה, שלעצמה מסויגת כאמור ל"כרוז" שיפורסם ולאירוע מלחמה ומדינת אויב. הוזה אומר שעל פי הריבון הבריטי אכן דיי היה, לכאורה, ב-Prize Act 1939 על מנת להקים סמכות לבית המשפט לימאות בפלשתינה (מה שלא נלמד מלשון החוק) מה הצורך אפוא בחקיקת משנה נוספת זו? ובכל מקרה משהוקמה וניתנה חקיקת משנה זו, הרי שהסמכות הנטענת נלמדת מכוחה ומתנאיה ("כרוז", "מלחמה", "אויב").

על סמכותו ה"אזרחית" בלבד של בית המשפט לימאות שהוקם בפלשתינה תילמד גם העובדה כי תקנות האדמירליות משנת 1883 שלפיהן פועל בפועל בית המשפט לימאות,¹⁷ הן "אזרחיות" בלבד ועוסקות בפרוצדורה של מעצר ימי, מכירה, טיעון, כתבי טענות וטפסים מתאימים.¹⁸

העובדה שבתי המשפט לימאות האנגליים הוסמכו לעסוק בדיני ה-Prize אין בה לכשעצמה ללמד דבר וחצי דבר על סמכותו של בית המשפט לימאות בישראל: כך, למשל, בעוד הדין האנגלי מכיר בחמישה שעבודים ימיים "קלאסיים" ולאחר מכן בשורה נוספת של "תביעות ימיות", וכן בשורה ארוכה של נושאי ספנות אשר מובאים

¹⁶ [A]ny territory in " Prize Act 1939, 2 & Geo, 6, c 65 (U.K.) respect of which a mandate on behalf of the League of Nations has been accepted by His Majesty, and is being exercised by his Majesty's Government in the United Kingdom, in the commonwealth of Australia or "in the Dominion of New Zealand, and

¹⁷ "[R]ules made in the pursance of an act of parliament passed in the 26th year of the regin of her majesty toucing the practice to be observed in the "vice_admiralty court with forms and table of fees

¹⁸ עוד לעניין היות הסעיפים ה"אזרחיים" מחוקי האדמירליות כמקור לסמכות בית המשפט לימאות – ראו פרשת פדה בה"ש 22 להלן.

לפתחו של בית המשפט לימאות,¹⁹ הדין הישראלי מכיר בתוקפם של שבעה שעבודים ימיים המנויים בחוק הספנות (כלי שיט), וכן בתוקפה של משכנתא הרשומה על כלי שיט.²⁰ העולה מן האמור הוא כי כיום ישנה אמנם התאמה, אולם קיים גם שוני, בין נושאים שעליהם דן בית המשפט לימאות בישראל לבין הנושאים שבהם עוסק בית המשפט האנגלי, ובית המשפט לימאות עצמו, נוהג לפרש את סמכותו שלו באופן מצמצם, כפי שאראה להלן.

למעשה, הטענה שבית המשפט לימאות הוסמך או מוסמך לדון בדיני ה-Prize, נשענת על פרשנות כללית לדיני פרשנות כלליים שבשאלת התפר בין תקופת המנדט לבין ספר החוקים הישראלי. מעבר לעובדה כי שלב "תפר" זה כבר חלף ממזמן, כאשר כבר בראשית הדרך פסע הדין הישראלי בנתיב ה"התנתקות" או אם תרצה - עצמאות²¹, הרי, כפי שמציינת ההארה, לגבי בית המשפט לימאות גילה המחוקק הישראלי באופן מפורש וספציפי את דעתו בשורה של חוקים ספציפיים הנוגעים לבית משפט זה. עוד במהלך התקופה הועם במשהו זוהרה או תוקפה המחייב, של פקודת סדרי השלטון והמשפטי ולא בהכרח ותמיד "שרדו" המונחים מהתקופה המנדטורית את מבחני הפרשנות של בתי המשפט בישראל.²²

19 The Supreme Court Act 1981, clause 20(2).

20 ס' 41 ו-57 לחוק הספנות (כלי שיט), התש"ך-1960.

21 ראו למשל ע"א 81/55 כוכבי נ' בקר, פ"ד יא 225, 236 (1957) "אין בתקדימים האנגליים כדי לחייב אותנו עוד, אפילו ניתנו לפני קום המדינה. תקדימים אלה רב כוחם להדריך ולשכנע, אך אין בכוחם כדי לחייב את בתי-המשפט שלנו, ואכן, בני-חורין אנו לסטות מהם, אם על סמך הוראתו המפורשת של סעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, אם על סמך עצם העובדה שבתי-המשפט שלנו פועלים היום במדינה ריבונית שאינה תלויה עוד בפסיקה של מדינה אחרת".

22 ראו בג"ץ 8382/96 המוסד לביטוח לאומי נגד בית הדין הארצי, פ"ד נא(5) 658 (1997) שם דחה בית המשפט העליון את הפרשנות שלפיה "חייל" כולל מי ששירת במשטרת המנדט, הגם שעל פי לשון פקודת המשטרה (המנדטורית) וסעיף 15 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, לשון החוק סובלת פרשנות זו (שם, פס' 12 לפסק הדין).

עוד על המלקוח הימי – תגובה לתגובת ד"ר זיו בורר

לעומת זאת, במקרים אחרים שבהם ביקש המחוקק הישראלי להישען על החקיקה המנדטורית, הוא גילה את רצונו זה במפורש: כך, למשל, בפקודת הייבוא והייצוא משנת 1979 המאמצת את פקודת המסחר עם האויב משנת 1939, בפקודת הובלת טובין ביים, ובתקנות שעת חירום והשימוש שנעשה בהן במרוצת השנים.²³ בהערת אגב ובשולי הדברים, ורק לצורך ההארה עצמה, אם ניישם את הוראות סעיף 1 לחוק יסודות המשפט, התש"ם–1980 ונפנה בשאלה הנדונה אל עקרונות מורשת ישראל, נוכל למצוא, ברוח ימים אלו, את הדברים הבאים מתוך מגילת אסתר: "ובביזה לא שלחו את ידם".²⁴ כלומר הסרת האיום המלחמתי לחוד ו(אי) לקיחת שלל מלחמה לחוד. כך על פי אחד המקורות.²⁵

כידוע, עם עיגון זכויות היסוד ובהן הזכות לקניין במסגרת חוקי היסוד, השתנתה גם הגישה הפרשנית, באופן שפרשנות הדין ובכללו זה שקדם לחקיקתם, נעשית לאורם של אלה באופן המשפיע ומשנה את תוכנם ופרשנותם של הסדרי חוק קיימים. כתוצאה מכך, מוטל על המדינה נטל הוכחה מוגבר בעת שלילת זכויות מוגנות בחוקים אלו.²⁶ העולה

23 ראו למשל חוק להארכת תוקף של תקנות שעת חירום (פיקוח על כלי שיט) [נוסח משולב] התשל"ג–1973; חוק להארכת תוקפן של תקנות שעת חירום – מעצרים (תנאי החזקה במעצר מנהלי), חוק לקיום צווים לפי תקנות שעת-חירום בדבר תפיסת מקרקעים (שיכון מוסדות המדינה בירושלים), התש"י–1950.
24 מגילת אסתר, פרק ט' פסוק י"ז.

25 כן ראו את הנרטיב המכונן של המסורת העברית-יהודית: "וזכרת כי עבד היית במצרים" (דברים כ"ד 19), ומידת הצניעות הנדרשת על פי נרטיב זה – כולל בעת העיסוק ברכושם של אחרים.
26 ראו למשל פסק דינו של השופט סלים ג'וברן בע"פ 1442/12 פלוני נ' מדינת ישראל (פורסם בנבו, 26.2.2013) "מנגנון הפיצויים הקבוע בסעיף 80(א) לחוק העונשין הוא חלק ממערך החקיקה המגן על הזכות החוקתית לחירות, ועל פרשנותו להיעשות על רקע חוק יסוד: כבוד האדם וחירותו. במסגרת זאת, אף אם טרם חקיקת החוק חוקי היסוד הייתה נטייה לצמצם במתן פיצויים לנאשמים שזוכו, הרי לאור עיגונה של הזכות החוקתית לחירות יש מקום לפשות מרחיבה של סוגי המקרים בהם יינתן פיצוי (ברומה, גם בתחום של פיצויים בגין פגיעה בקניין הוביל עיגונה של הזכות לקניין בחוק יסוד לפרשנות מרחיבה יותר [...] יצוין בהקשר זה כי ההרחבה הפרשנית של היקף הפיצוי לנאשם שזוכה מכוח חקיקת חוקי היסוד מקבילה לנטל המוגבר שהוטל על המדינה בכל הנוגע לשלילתה הראשונית של החירות בהליכי מעצר"; ראו גם ע"א 5546/97 הועדה המקומית נ' הולצמן, פ"ד נה(4) 629, פס' 6–7 לפסק הדין (2001) "מעמדה של זכות הקניין כזכות חוקתית מחייב לפרש חוקים אלה ברוח ההוראות של חוק-

מן האמור הוא שלא זו בלבד שהזכות לקניין מעוגנת, באופן המחייב "כל רשות מרשות השלטון" לכבד אותה ושאינן לפגוע בה אלא מכוח הסמכה מפורשת, אלא, גם שהשאלה הפרשנית, קרי, האם בית המשפט לימאות חיפה מוסמך לבצע הליכי החרמה, תיבחן לאור אלה.

במילים אחרות, השאלה אם בית המשפט לימאות הוסמך על ידי המחוקק לדון בדיני ה-Prize בהיות מקור הסמכות הנטענת "הדין קיים" – על פי פקודת סדרי השלטון והמשפט – היא שאלה פרשנית גרידא (ולעניות דעתי, התשובה עליה היא בשלילה). שאלה זו תיבחן גם לאור חוקי היסוד והוראותיהם. מבין שתי אפשרויות פרשניות אמורה להיבחר זו התואמת את הוראות חוק היסוד, הן לעניין ההגנה על זכות הקניין ואי-פגיעה בו, והן לעניין קיומה של הסמכה מפורשת לפגיעה, הסמכה שאין חולק, שאינה בנמצא.

דברים ברוח זו – בהקשר לפקודה מנדטורית אחרת, כבר נקבעו על ידי בית המשפט העליון:

"פקודת הקרקעות נמנית עם הפקודה המנדטורית. במקורה שיקפה הפקודה משטר קולוניאלי שלא הכיר בזכויות האדם, ובגדרה ניתנה לרשות סמכות בלתי מוגבלת להפקיע אדמת אזרח לכל מטרה שעליה תצהיר כי היא מטרה ציבורית [...] השינוי המהותי שחל עם הקמת מדינת ישראל והמעבר למשטר דמוקרטי השפיע על פירוש התחיקה המנדטורית. חרף סעיף 11 לפקודת סדרי השלטון והמשפט, תש"ח-1948, בדבר המשכיות המשפט נפסק כי אין עוד לפרש את התחיקה המנדטורית על-פי כוונתה המקורית, אלא יש לפרשה על רקע עקרונות היסוד של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית הנותנת מקום של כבוד לזכויות-היסוד של האדם. [עד כאן לעניין שינוי פרשנות התחיקה המנדטורית מעצם הקמת מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית וטרם חקיקת חוקי היסוד- הח"מ] [...] עליית מעמדה של זכות הקניין לזכות חוקתית-על חוקתית מחייבת

היסוד. לחוק- היסוד כוח לתת לדברי חקיקה שקדמו לו "מובן חדש מקום בו קיימת אפשרות פרשנית לכך".

עוד על המלקוח הימי – תגובה לתגובת ד"ר זיו בורר

התפתחות נוספת בפירוש הפקודה המנדטורית, על מנת להתאים את הוראותיה למציאות הנורמטיבית החדשה שנתהוותה עם קבלת חוק-יסוד.²⁷

יש ליתן את הדעת לכך כי בשורה של מקרים, בית המשפט לימאות הגביל את עצמו וצמצם את הנושאים לבירור שתחת ידו, תוך פירוש דווקני ומצמצם של חוקי האדמירליות.²⁸ והנה, אל מול כל אלה באה המדינה ומגוללת לפתחו נושא מדיני-פוליטי, שלא הובא בפניו משך 65 שנות עצמאות ולוחמה כאחד, והיא עושה כך מקום בו בעניין אחר סמוך יחסית במקום ובזמן – המשט הטורקי והאנייה מרמרה – ואף חמור בהרבה, היא נמנעה מלעשות כן, ומציידת או מפנה את בית המשפט לימאות אל תשתית משפטית שאינה מעוגנת דיה.

הארתי לא באה לטעון כי נושא ה-Prize הוא נושא שעבד עליו הכלח. נהפוך הוא, ההארה נכתבה דווקא לנוכח הרלוונטיות של דינים אלה לאור המתרחש באזורינו.

27 דנג"ץ 4466/94 **נוסיבה נ' שר האוצר**, פ"ד מט(4) 68, ס' 3 ו-6 לפסק דינו של השופט דליה דורנר (1995).

28 ע"א 578/70 **האנייה "פרה" נ' Lloyds**, פ"ד כה(2) 733, 738 (1971) "תהא זו עקימת הכתוב אם נגדיר תביעת נזיקין או תביעה חוזית, הנובעת ממצבה הפגום של אנייה, כתביעה בשל נזק שנגרם על ידי האונייה [...] כאשר המחוקק האנגלי טרח להגדיר ולצמצם את סמכותו של בית המשפט לימאות בנושא מסוים בהגדרתו מדויקת, כגון זו שבסעיף 6 של החוק משנת 1840 ובסעיפים 6 ו-7 של החוק משנת 1861, חייבים אנו לומר שהוא לא רצה בהכנסת סוגי תביעות נוספים בתחום הסמכות כאילו דרך הדלת האחורית, משהוציא אותן מהדלת הקדמית בחקיקתו המפורשת"; ת"ח 07-25 **האנייה Valkesandrantonov נגד מוריס מור**, תק-מה 2009, פס' 8-12 (2009), שם לא הותר להביא בפני בית המשפט לימאות תביעת נתב כנמל שבגין נזקי גוף שהתרחשו כתוצאה מנפילה נטענת בעת ירידה מהאנייה נוכח פרשנות מצמצמת באותו מקרה של המונחים "נזק שגרמה האנייה", ו-"איש צוות" הנדרשים לצורך הקמת שעבוד ימי – ומכאן להקמת סמכותו של בית המשפט לימאות: "סמכות בית המשפט לימאות על פי חוקי 1840 ו-1861 מותנית בקיומם של שני תנאים; המצאות האנייה במים הטריטוריאליים של ישראל וקיומה של עילת תביעה לכאורה במסגרת אחת העילות הקבועות בחוקים. בכך שונים כללי סמכות בית המשפט לימאות מכללי הסמכות של בתי משפט הרגילים, שהרי בדרך כלל נקבעים כללי הסמכות על פי מבחן הסעד ולא מבחן העילה [...] לא הוכחה עילה לכאורה המצויה בתחום סמכותו של בית המשפט לימאות מכוח חוקי האדמירליות"; ת"ח 30-07 **חברת נמלי ישראל נגד האנייה Salamina Glory**, פס' 15-20 (פורסם בנוב 26.10.2010) "סמכותו של בית המשפט לימאות הינה סמכות ייחודית. היא מוגבלת לעילות תביעה מצומצמות בלבד [...] אם נאפשר צירוף צד שלישי משמעות הדבר תהא כי יצורפו בעלי דין נוספים אשר העילות כנגדם תהיינה שונות מהעילות המוכרות בחוקי האדמירלות".

מבזקי הארות פסיקה 24 | מרץ 2014
יידישע פיראטען

ההארה באה וטוענת כי מן הראוי כי המדינה תגבש עמדה סדורה בעניין זה, ולאחר מכן ובהתאם תעניק בידי בית המשפט לימאות את הסמכות והכלים לדון בדיני ה-Prize ובאופן מפורש. נראה כי בכל דרך שבה ייבחנו הדברים שהובאו לעיל, לקריאה זו, שותפים גם אחרים.